

شهر در حال گذار

تأثیر فرآیندهای فضایی نوظهور بر بازساخت شهر

مؤلفان:

شاپور دیوسالار

احمداعیل علی اکبری

مصطفی عالشی

انتشارات شلاک

تهران - ۱۳۹۵

سرشناسه : دیوسالار، شاپور، ۱۳۴۹ -
 عنوان و نام پدیدآور : شهر در حال گذار (تأثیر فرآیندهای فضایی نوظهور بر بازساخت
 شهر) / شاپور دیوسالار
 مشخصات نشر : تهران : شلاک ، ۱۳۹۵ .
 مشخصات ظاهری : ۱۲۸ ص.
 شابک : 978-600-257-083-3
 وضعیت فهرست نویسی : فیا
 موضوع : شهرسازی -- طرح و برنامه ریزی
 نوع : فضاهای عمومی
 رده بندی کنگره : HT ۱۶۶/۹۵ش ۱۳۹۴۹
 رده بندی دیویر : ۳۰۷/۱۲۱۶
 شماره کتابشناسی ملی : ۳۰۱۲۶

انتشار شلاک

شهر در حال گذار

تأثیر فرآیندهای فضایی نوظهور بر بازساخت شهر

ناشر : انتشارات شلاک

مؤلفان : شاپور دیوسالار

اسماعیل علی اکبری - مصطفی طالش

ویراستار : پروانه جلالی پور

چاپ اول : ۱۳۹۵

شمارگان : ۱۰۰۰ جلد

قیمت : ۱۲۰۰۰ تومان

شابک : ۹۷۸ - ۶۰۰ - ۲۵۷ - ۰۸۳ - ۳

جمالزاده جنوبی خ دیلمان پ ۱۴ واحد ۱ تلفن ۶۶۵۹۲۳۵۷ و ۰۹۱۲۲۲۵۱۲۶۸

www. Shalak. ir

pubshelak@yahoo. com

فهرست

۷	مقدمه
۱۱	تعریف مقاصد پایه
۱۱	فضا
۱۵	فرآیند
۱۵	فرآیندهای فضایی
۱۷	فضای جریان‌ها
۱۸	شهر مجازی
۱۹	شهر الکترونیک
۲۰	مدیریت شهری
۲۱	مدیریت مجازی
۲۳	دولت الکترونیک
۲۵	خانسی نو از مفاهیم بنیادی
۴۱	شهر در حال گذار
۵۷	مدیریت شهری و ضرورت گذار آن

- ۶۳ ----- بیان چارچوب مفهومی
- ۶۷ ----- بازخوانی فرایندهای فضایی نوظهور
- ۶۷ ----- شبکه ای و تعاملی
- ۷۰ ----- اقتصادی
- ۷۱ ----- اجتماعی - فرهنگی
- ۷۵ ----- محلی، حمل و نقل، ترافیک و کالبدی
- ۷۹ ----- هم افزایی، تولید و بازساخت فرایندهای شهری
- ۷۹ ----- سرآغاز بازساخت فرایندهای شهری
- ۹۴ ----- تولید فعالیت‌های جدید، بازساخت فرایندهای فضایی
- ۹۹ ----- افزایش ظرفیت‌ها و کارایی و بازساخت فرایندهای فضایی
- ۱۰۳ ----- بهبود وضعیت ترافیک، کنترل نظارت، بر فضاها
- ۱۰۷ ----- دکترین و طرح مسأله جدید
- ۱۱۱ ----- سیاست‌ها و راهبردها در بازساخت نظام مدیریت...
- ۱۱۱ ----- الف) سیاست‌ها
- ۱۱۴ ----- ب) راهبردها
- ۱۱۷ ----- پیشنهادات
- ۱۱۷ ----- الف: اجرایی و مدیریتی
- ۱۱۸ ----- ب: علمی و تحقیقاتی
- ۱۲۱ ----- منابع و کتاب شناسی

مقدمه

اخيراً تحولات سریعی در شهرهای صنعتی پیشرفته در حال وقوع است. با شروع هزاره جدید تمدنی به نظر می‌رسد که ایده‌ها و فرضیات قدیمی درباره‌ی توسعه، برنامه‌ریزی و مدیریت شهری مرسوم در صنعتی کارایی کمتری پیدا کرده‌اند. از سوی دیگر، مفاهیم پذیرفته شده درباره‌ی ماهیت فضا، زمان، فاصله و فرآیندهای فضایی شهر نیز زیر سؤال می‌روند. ظاهراً اکنون این تحولات، بر اساس اکثر گزارش‌ها، جهش‌های قابل توجه در ظرفیت و اهمیت ارتباطات الکترونیک می‌باشد که غالب تغییرات شهری امروز را شامل می‌شود. فضای مجازی علاوه بر آنکه مرزهای فضا و زمان را تعدیل می‌نماید همان‌طور که لوفبور معتقد است ابعاد بنیادین زندگی انسان را نیز شکل می‌بخشد. همراه با چنین تحولاتی زیرساخت‌های فیزیکی شهرها نیز در سطح وسیع و گسترده‌ای تغییر کرده و جای خود را به تارهای عنکبوتی غول پیکر نامریی که شامل فیبر نوری،

کابل‌های مسی، بی سیم، شبکه‌های ارتباطی ماهواره‌ای ریزموج‌ها داده‌اند. مسیرها و خطوط بین شهرها، شامل همه آن‌هایی که از روی زمین، اقیانوس یا فضا عبور می‌کنند، در حال گسترش به درون شبکه‌های خانگی و پیوند با ارتباطات مجازی پیشرفته و غول پیکر هستند. این اتصال کانون‌های شهری را به درون شبکه‌های الکترونیک جهانی کشانیده است. چنین شبکه‌هایی در حال حاضر پایه تکنولوژیکی برای جریان‌های سریع در ترافیکی از ارتباطات از راه دور جهانی شامل: جریان‌های صدا، فکس، جریان‌های داده، جریان‌های تصویر، سیگنال‌های تلویزیونی و وبسایتهای فراهم کرده است. جریان‌های آنی الکترونیکي اکنون در درون فضاهای زندگی شهرها و ساختمان‌ها گسترانیده شده‌اند و به نظر می‌رسد همه عناصر زندگی شهری را پی بندی و تغییر داده است.

از این رو به طور آشکاری، شهرهای امروزی نه تنها تراکم فیزیکی عظیمی از ساختمان‌ها، شبکه‌های جاده‌ای و حمل و نقل را در خود جای داده‌اند، بلکه مراکز اصلی زندگی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی نیز به شمار می‌روند. این در حالی است که نقش شهرها به عنوان قطب‌های الکترونیک، شبکه‌های ارتباطات از راه دور و تکنولوژی‌های وابسته بدان، نیازمند توجه درخور است. زیرا نواحی شهری، مراکز مهم تقاضا برای ارتباطات از راه دور و مراکز عده‌ای شبکه‌های الکترونیکي به حساب می‌آیند. در واقع امروزه گرایشات زیادی به ارتباطات قوی و هم افزا بین شهرها و هم چنین شبکه‌های زیر ساختی جدید وجود دارد. بی شک عصر جدید به تعبیر دیوید هاروی عصر «شهری شدن» است، شهری شدن زمان و فضا، شهری شدن اقتصاد و سرمایه، شهری شدن نابرابری و عدالت، شهری شدن سیاست و دیپلماسی، شهری شدن فرهنگ و شیوه زندگی و در نهایت شهری شدن تکنولوژی؛ از این رو درک و تحلیل تکنولوژی در پیوند با جغرافیای

شهری شدن فضا و زمان ممکن است. بدین ترتیب، بدون توجه به فرایندهای شهری شدن تکنولوژی، هر تحلیلی در این زمینه بی فایده می‌باشد.

با وجود چنین تغییرات شگرفی در حوزه توسعه‌های شهری علی‌رغم اینکه کوشش‌های اخیر در روابط بین شهر-فضاهای الکترونیک و مجازی به طور قابل توجهی رشد داشته است. اما هنوز روشن است که ابهام و غفلت از موضوع و هم‌چنین خلا پارادایم‌ها و تئوری‌های نظری و علمی و مطالعات و پژوهش‌های شهری مرتبط با موضوع بسیار بیش‌تر از تحولات رخ داده است. در داخل کشور وضع به مراتب تأسف برانگیزتر می‌باشد چرا که تعداد کتبی که به مفاهیم بنیادی و تئوریک مرتبط با رهنمودات جدید و رخدادهای فعلی پردازند بسیار اندک هستند. ترجمه‌ی اثر «آخر استیون گراهام و سیمون ماروین تحت عنوان "ارتباطات از راه دور" که توسط مؤسسه سورج ترجمه شده (که در این اثر نیز بهره‌های زیادی از آن گرفته شده است) از این رو از زحمات ارزنده مترجم کمال قدردانی و تشکر به عمل می‌آید) در زمره این تلاش‌های حداقلی قرار می‌گیرد. نگارنده بر این باور است که مسائل پیش روی شهر در همه ابعاد عینی و ذهنی به اندازه‌ای چالش برانگیز هستند تا، اساس پارادایم‌ها و هم‌چنین مدل‌ها و روش‌های کاربردی در مطالعات و پژوهش‌های شهری و علوم مرتبط با برنامه‌ریزی شهری را دچار دگرگونی نمایند. امروزه، پرداختن به موضوعات و مسائل مرتبط با شهر و رخدادهای جدید برای تمامی مراکز علمی-پژوهشی یک وظیفه جدی و ضرورت غیر قابل انکار محسوب می‌شود تا همانند دوران صنعتی دستانمان از تولید علمی موضوعات عصر حاضر خالی نماند. از این رو، هدف از تدوین اثر حاضر نیز، ارائه تلاشی هر چند کوچک در این مسیر پرمخاطره و عظیم است. مباحث پیش رو، تلاش دارد تا با استعانت از روش تحلیلی و اسنادی

سیمای کلی شهر در حال گذار را در ابعاد کالبدی و فضایی ارائه نماید. تحلیل چگونگی بازساخت فضایی شهر در نتیجه دگرگونی فرآیندهای فضایی حاکم و استیلای فرآیندهای نوظهور هدف اصلی کتاب حاضر است. به همین منظور ضمن مرور تعاریف مفاهیم پایه ای و بیان نظری و مفهومی موضوع در مباحث ابتدایی، چارچوب تحولات پیش روی شهر در قالب "بازساخت فرآیندهای فضایی شهر" در ابعاد مختلف مورد بحث و تحلیل قرار خواهند گرفت.